

ДРУШТВЕНА САМОЗАШТИТА КАО ТЕОРИЈА, ПОЛИТИКА И ПРАКСА ЗАШТИТЕ НАШЕГ ДРУШТВА И ЊЕГОВИХ ВРЕДНОСТИ

Уводне напомене. — Познато је да су се у свим досадашњим друштвима јављали разни видови девијација и социјалне патологије уопште, који су нарушавали правила друштвеног живота и подривали друштвене вредности, које су стајале у основи њихових друштвених система, па су стога сматране асоцијалним и антисоцијалним, односно друштвено опасним у мањој или већој мери. Томе треба додати и разне спољне опасности, претње и агресије, које су могле да угрозе поједине људске заједнице и да доведу у питање њихов опстанак. Да би се заштитили од тих негативних појава, опасности и угрожавања, поједине друштвене заједнице су стварале посебне системе и механизме своје одбране, који одговарају њиховој социјалној односно класној структури, те идејним и политичким основама на којима се она заснива.

У оквиру тога заштитног механизма, поред војног организовања које је било приоритетно оријентисано на обезбеђење од спољне опасности, а служило је и унутрашњим циљевима — одржавању дате класне структуре и класног угњетавања, основно тежиште друштвене одбране почива у досадашњим друштвима на органима репресије, на кривично-правним и сличним нормама и санкцијама, које се разликују по своме карактеру и појавним облицима, што је условљено нивоом историјског развоја, развојем класних односа и општим карактером друштва, у коме се оне предвиђају и примењују. На тој основи је изграђивана криминална политика, лимитирана на сузбијање инкриминисаних понашања, која је, гледајући историјски, мењала своје концепције саобразно општем развоју друштва и посебно развоју научне мисли. Ранија криминална политика је гледала на кривичне законе и казне и на активност органа који су их спроводили у живот, тј. на кривичну репресију, као на једино средство борбе против криминалитета, па се она стога бавила претежно усавршавањем кривичног законодавства и казних система уопште, како би се помоћу њих деловало што ефектније на сузбијање опасних друштвених понашања. У савременим условима, са продором разних напредних социјалних тенденција и процеса у друштвени живот, са развојем друштвене мисли и посебно наука о човеку, мења се и про-

ширује поље интересовања криминалне политике. Она и даље задржава кривичне норме и санкције као значајне и нужне инструменте антикриминалне праксе, с тим што се у великој мери мења њихова функција и смисао — од мере чисте репресије и застрашивања она се све више трансформише у меру превенције и ресоцијализације. С друге стране, поље његовог интересовања се проширује са сазнањем да тежиште ефикасне борбе против криминалитета треба да лежи на једној шире схваћеној социјалној превентивној акцији грађана и њихових асоцијација, државних органа и специјализованих институција, усмереној приоритетно на отклањање непосредних објективних и субјективних извора тих друштвено опасних понашања. У питању су разне економске, политичке, културне, васпитно-образовне, здравствене, ментално хигијенске и друге сличне мере, којима се постепено отклањају њихови социогени и социопатогени узроци и услови, што треба да дође посебно до изражаја у социјализму, где социјалистичка друштвена структура и процес социјалистичке изградње намеће по себи предузимање таквих социјалних акција, које ће све више хуманизирати друштвени миље човека, ослобађајући га од разних отуђења и водити пуној афирмацији његове личности.

Ако се осврнемо ретроспективно на досадашње и савремене системе одбране друштва, можемо констатовати, без обзира на сличности по низу елемената, да су они класно детерминисани, да почивају на одређеним идејним и политичким основама, на којима се заснивају поједина друштва. Сва друштва изграђују одбрамбене механизме који одговарају њиховој друштвено класној структури и њиховом карактеру. Видели смо да је досадашња криминална политика, по својим мерама и садржају, била у основи репресивна, јер је то одговарало карактеру класног друштва и положају личности у њему. Може се рећи да је репресивност њено опште обележје, мада је она, развијајући се на тој основи, испољавала сталан напредак саобразно општем развоју друштва, појави напредних струјања и развоју мисли уопште. У контексту такве еволуције и успона јавља се у савременом грађанском друштву и тзв. „школа друштвене одбране“, као наставак позитивистичке оријентације у криминалној политици, која је у оквиру концепта „нове друштвене одбране“ лансирала у основи једну антирепресивну оријентацију под девизом — „спречавање криминалитета и ресоцијализације извршилаца кривичних дела“, која је имала велики утицај на многа савремена законодавства, укључујући ту и наше законодавство и праксу. За овај концепт се може рећи, упркос оправданих критичних примедаба које му се могу приписивати, да се залагао за један хумани приступ и да је значајно велики напредак у области криминалне политике. Међутим, искуство је показало да ова концепција није испољила већу апликативну снагу у пракси сузбијања инкриминисаног понашања, да су праксом и даље доминирали у многим земљама облици репресивне акције, да је у великој мери изостала шира социјална превентивна активност. Разлог томе лежи, по нашем мишљењу, у чињеници што основне економске и социјалне структуре грађанског друштва не пружају довољно основа за решавање битних социјалних проблема, што чини основни услов и претпоставку успешне криминалне политике. Због тога се често лансирају схватања и теорије које не

могу доћи до изражаја у датој социјалној структури или представљају идеализацију стварности. О томе најбоље сведочи концепција „државе благостања“ која је тобоже успела да ликвидира сиромаштво, а која у суштини представља покушај прикривања стварног стања и улепшавања стварности. Да би борба против криминалитета могла бити радикалнија и успешнија неопходно је мењати, пре свега, темеље класних друштвених структура, њихове материјалне услове живота и класне односе, у којима леже најдубљи корени свих појава социјалне патологије, и стварати друштвене односе који омогућавају ширу друштвену интервенцију, комплетнији и складнији развој личности и активизацију грађана и јавног мињења уопште. То је један од дубоких разлога што пракса криминалне политике у западном друштву није имала много успеха, о чему илустративно говори пораст криминалитета и посебно њихових организованих и виолентних облика, пораст наркоманије и других појава социјалне патологије.

Такође, и социјалистичка друштва изграђују системе друштвене одбране од разних девијантних понашања адекватно основама свога социјалистичког преображаја, карактеру своје социјалне структуре и друштвених односа на којима она почивају. У савременим социјалистичким земљама, које почивају на етатистичкој друштвеној структури, основну функцију у сузбијању криминалитета и других негативних друштвених појава врше овлашћени државни органи и специјализоване институције. Они се третирају као основни носиоци и иницијатори те активности, што одговара карактеру друштва у коме су државне функције доминантно присутне у свим областима живота. Поред њих, у тим земљама се полања значајна пажња мерама социјалне политике и превенције, подизања правне и моралне свести и културе грађана, истицању улоге друштвеног фактора, развијању антикриминалне активности друштвених организација, радних колектива и органа социјалистичке демократије, коришћењу криминолошких истраживања и анализа у сврхе развијања антикриминалне праксе. Та настојања су добила и своје институционалне и организоване облике, који су особито развијени у пракси совјетске криминалне политике. Међутим, то је административни пут ангажовања ширих маса у борби против преступног понашања, који ограничава унутрашњу мобилизаторску снагу друштва и његову способност за ефикаснију акцију у сузбијању асоцијалних и антисоцијалних појава и понашања. Конкретно речено, ако се те активности сагледају у своме карактеру и функцији, оне имају комплементарну или, тачније речено, допуњајућу улогу у односу на антикриминалну праксу државних органа и институција, као тежиште снаге у томе процесу.

У нашем друштву које почива на изградњи самоуправних социјалистичких односа, развија се посебан систем друштвене одбране, изражен у концепту „друштвене самозаштите“ у нашим највишим политичким и уставним документима, који произилази из суштине наше социјалистичке структуре, из карактера социјалистичких односа и положаја човека у њима или, тачније речено, из концепта нашег самоуправног социјализма. Развијајући се на тој друштвеној, идејној и политичкој основи, као

интегрални део процеса социјалистичког развитка и као нужан услов његове заштите од разних напада, девијација, деформација и криминалних понашања, он се конституише као нов систем заштите друштва и његових вредности, који не познаје ниједно савремено друштво. Тиме наша друштвена одбрана од тих појава добија нов квалитет, који се развио на основама марксистичке и револуционарне традиције.

1. *Револуционарна и марксистичка традиција концепта друштвене самозаштите.* — Наш концепт друштвене самозаштите, иако се јавио на тлу самоуправног социјализма у новом квалитету, не представља самониклу појаву, која нема везе са ранијим напредним схватањима и револуционарном праксом. Он је израстао, напротив, на таквој традицији и развио се у специфичан систем друштвене заштите, адекватан социјалистичком друштву које се изграђује на самоуправним основама.

У радовима класика марксизма налазимо пуно теоријских анализа, као израз уопштавања револуционарне праксе напредних покрета и револуција прошлога века, у којима су дате основне идеје са једном визијом, која води континуирано и законито изградњи концепта друштвене самозаштите у нашој револуционарној пракси. Већ приликом анализе буржоаско демократских револуција и ратова за национално ослобођење, Маркс и Енгелс развијају теоријске поставке о општенародном рату, као облику пружања свенародног отпора, који може обезбедити само она земља која води одбранбени рат и само докле води такав рат. Енгелс је сматрао да Француска може једино тако спречити продор пруске армије на своју територију у рату из 1870. и 1871. године. Касније, са трансформацијом буржоазије у реакционарну класу и формирањем стајаће војске као јединог облика војне организације и одбране буржоаског друштва,

Маркс и Енгелс истичу да се основни задатак радничког покрета мора састојати у борби за укидање стајаће војске и њене замене „наоружаним народом“, сматрајући да је стајаћа војска највећи непријатељ прогресивних покрета и струјања у свакој земљи. За формирање таквог схватања послужило је у првом реду искуство Париске комуне, која је већ првим Декретом укинула стајаћу војску и заменила је националном гардом, као обликом наоружаног народа. Ове ставове Маркса и Енгелса прихвата и Друга интернационала на оснивачком конгресу 1889. год. у виду одређивања и прецизирања става према буржоаској војсци који је гласио — укидање стајаће војске и увођење општег наоружања народа. Може се рећи да је у томе појму „наоружаног народа“, који долази акцијски до изражаја у свим социјалистичким револуцијама, садржана *implicite* идеја подруштвљења одбрамбене функције државе, односно идеја друштвене самозаштите, која ће добити своје оживотворење много касније — у пракси изградње нашег социјалистичког друштва.

Схватања Маркса и Енгелса о „наоружаном народу“, као о војној организацији пролетерске државе, развио је даље Лењин на основу искуства руских револуција, које су показале да је стварање пролетерске милиције и борба за привлачење војника на страну револуционарних снага нужан услов победе револуције. У „Писмима из далека“, писаном 1917. год., он говори о замени сталне армије „свеоштим наоружаним наро-

дом", као о нужном услову победе револуције и кретања ка социјализму, које „уздиже огромне масе пролетера и полипролетера до вештине управљања, до усмеравања читаве државне власти". Стварање добровољне црвене армије у октобарској револуцији, које је требало да послужи, по Лењиновим речима, као „основа за замену стајаће војске свенародним наоружањем у најближој будућности", било је „потпуно ново" и одговарало је специфичним условима ове револуције.

Наша Народноослободилачка борба представља такође специфичан облик реализације марксистичког концепта „наоружаног народа" у посебним условима наше социјалистичке револуције, тј. у условима вођења народноослободилачког рата, када су се широке народне масе окупиле око КПЈ, као руководеће снаге наше радничке класе и револуције. На тој масовној патриотској и револуционарној основи стваране су партизанске војне снаге које су решиле стару државну машину и војне формације окупатора и домаћих издајника стварани су народноослободилачки одбори као органи нове власти, народноослободилачки фронт и други облици широке мобилизације маса, који су у свим приликама испољавали самозаштитну активност, свесни да се слобода може стећи сопственом заштитом, снагом и борбом. Може се стога рећи да је цела наша револуција почивала на „самозаштитном деловању и понашању" свих прогресивних снага народноослободилачког покрета.

На наведена револуционарна искуства и, пре свега, на искуства наше народноослободилачке борбе и њихову марксистичку интерпретацију наслања се наш концепт друштвене самозаштите, као теорија и пракса подруштвљавања функције одбране друштва у условима развијања нашег самоуправног социјализма, о чему је реч у даљем излагању.

2. Изградња концепта друштвене самозаштите у нашем самоуправном социјалистичком друштву. — Стварни услови за изградњу друштвене самозаштите, као одбранбеног система нашег друштва, јављају се са појавом одумирања државе, са подруштвљавањем државних активности, са конституисањем и проширивањем самоуправних права радних људи, тј. са процесом стварања самоуправних социјалистичких односа, који почиње са доношењем Закона о предаји привредних предузећа на управљање радним колективима (јун 1950). Управо, са тим преломним историјским актом почиње стварни социјалистички преображај на Самоуправним основама у сфери производних односа, а који је значајан почетак процеса друштвеног ослобођења рада и човека. Постепено, тај процес се шири и на друге области друштвеног живота, у којима се све више сужава област државних прерогатива и компетенција, а проширује круг активности институција друштвеног самоуправљања. Упоредо са проширивањем тога процеса, са његовим пуним закорачивањем у свим областима друштвеног живота, стварају се објективне и субјективне могућности за организовање заштите друштва и његових вредности на новим, квалитативно другачијим основама, тј. на основама друштвене самозаштите као израза карактера и снаге самоуправних социјалистичких односа. Међутим, та друштвена заштита јавља се у савременом концепту

од пре неколико година и изграђује постепено као интегрални део социјалистичких самоуправних односа, тако да она већ данас има изграђен концепцијски оквир са апликативним димензијама у смислу једне организоване, осмишљене и свесно вођене акције.

На путу израстања и осмишљавања овога концепта посебно значајну улогу игра изградња концепције општенородне одбране, као нове организације одбрамбених снага нашег друштва, која има своје корене у народноослободилачком рату. Та концепција се заснива, адекватно процесу изградње самоуправних односа у свим областима живота, на подруштљавање послова одбране, те чини интегрални део нашег самоуправног социјалистичког развитака. У ствари, то је реализација марксистичке концепције „наоружаног народа“ у нашим специфичним условима, у којима радни људи и грађани и њихове асоцијације, као носиоци социјалистичког прогреса преузимају и ову друштвену функцију, чиме се стварају оптималне могућности за ефикасну одбрану наше земље.

Даље, када је реч о конципирању и изградњи друштвене самозаштите као теорије, политике и праксе заштите нашег друштва, нужно је указати и на конститутивну снагу наших највиших политичких и уставних докумената, који су давали посебан импулс изграђивању, афирмацији и реализацији овог концепта у нашој социјалистичкој пракси.

Поред низа претходних и снажних иницијатива, идеја и ставова, које налазимо у ранијим политичким и уставним документима овде мислимо на одауке и ставове четвртог (брионски) пленума ЦК СКЈ, 21. седнице Председништва СКЈ и на Писмо друга Тита и извршног бироа, истиче се посебно Резолуција Савезне скупштине о основама за остваривање друштвене самозаштите у систему самоуправљања, која је изразила на елементарном нивоу физиономију друштвене самозаштите, као система одбране нашег друштва, његових институција и вредности. Даљи, посебно значајан допринос изградњи и учвршћивању тога концепта даје Х Конгрес СКЈ, који је ставио акценат на организовано усмеравање система самозаштите и изградњу система безбедности указујући на низ битних елемената који интегрално конституишу и одређују самозащитну функцију, као систем који почива на самоуправној основи. У томе контексту проблема посебно је наглашена улога субјективних снага, формирање и развијање друштвене свести о самозащити као о самоуправном праву и дужности радних људи и грађана. На основу ових ставова дато је ближе одређивање конститутивних елемената концепта самозаштите у Уставу СФРЈ и уставима социјалистичких република и аутономних покрајина, што је послужило као основа за припремање и доношење републичких и покрајинских нормативних аката о основама и задацима друштвене самозаштите, као и за реализацију тога концепта у пракси нашег самоуправног друштва.

Као израз континуиране акције на развијању овог концепта, недавно је Председништво СК СКЈ донело два документа, на основу претходног изучавања наше самозащитне праксе, који су посебно значајни за даљу изградњу, развој и остваривање друштвене самозащитне. Међу њима указујемо посебно на документ — „Идејне и политичке основе

организовања и остваривања друштвене самозаштите", јер је он дао концепцијске основе друштвене самозаштите, као нужног услова развоја социјалистичких самоуправних односа, јачања улоге радничке класе и друштвеног положаја радног човека, као носиоца и ове животне функције нашег друштва. На садашњој етапи развитка ови документи и њихови ставови чине основу за аутентично схватање и даљу изградњу система друштвене самозаштите у нашем социјалистичком друштву.

Судећи по садржају ових докумената, односно по концептуалној основи, оријентацији и задацима које они дају друштвеној самозаштити као организованој друштвеној акцији, овај концепт је знатно шири, садржанији и флексибилнији од свих до сада познатих система друштвене заштите од инкриминисаних и девијантних понашања. Међу тим обележјима истиче се, у првом реду, екстензивност као посебно својство. Он се односи на заштиту друштва, не само од инкриминисаних понашања, чиме се бави криминална политика, већ и од свих других видова девијација и антисоцијалног понашања, те и од спољних претњи, напада и евентуалне агресије. Једном речју, под удар самозаштите долазе девијације у свим областима животне активности — економској, политичкој, идеолошкој, културној и другима. Према томе, наш концепт друштвене самозаштите је знатно шири од „друштвене одбране“ и других досадашњих концепата криминалне политике, која се ограничавају углавном на сузбијање криминалитета и евентуално неких других опасних облика социјалне патологије, док се одбрана од других видова антисоцијалних понашања препушта другим решењима и механизмима. При томе је још важније указати на једно битније обележје — њен квалитативно дугорочнији карактер, на социјализацији заштитних акција, коју она садржи адекватно карактеру нашег самоуправног социјализма. То мора бити трајно суштинско обележје ове политике и њене праксе у нашем друштву, у коме се врши његова све дубља револуционарна трансформација на бази развијања социјалистичких самоуправних односа. Разумљиво је стога да таква заштитна политика испољава свестрано другојачије квалитете и димензије — у погледу друштвеног циља, схватања о суштини девијантности, карактеру заштитног објекта, ширине учешћа грађана и функције јавног мњења, друштвено-политичких заједница, друштвених организација и других асоцијација наших радних људи и грађана. Једном речју, у питању је једна нова појава, поникла на тлу марксизма и револуционарне праксе нашег друштва, која је добила и олговарајуће терминологско решење у појму — „друштвена самозаштита“.

Као концепт и систем одбране нашег самоуправног социјалистичког друштва и његових вредности, друштвена самозаштита има своју теоријску, идејну и политичку основу. Он произилази из марксистичког схватања одумирања државе, из теорије и праксе самоуправљања, које се заснива на томе концепту и примењује интензивно више од две деценије у пракси изградње нашег друштва. У току тога периода карактеристично је за наш развитак, да се стално смањује улога државе у друштву и стварају услови за преузимање њених функција од стране радних људи у разним областима друштвеног живота. Другим речима, „управљање за-

једничким пословима друштва" прелази све интензивније са државе на друштвене органе, на органе друштвеног самоуправљања. Тај процес који је почео најпре на подручју привреде, а затим се проширио и на друге области друштвеног живота, отворно је широко пут стварању самоуправних друштвених односа, који обезбеђују радним људима и грађанима одлучујући утицај на решавање свих битних питања нашег друштвено-економског, политичког и културног живота. Они се на тај начин идентификују у објективном процесу, као стварни носиоци борбе за социјалистички процес, за нове социјалистичке односе, испуњавајући тиме своју историјску друштвену улогу и афирмацију.

Овај процес подруштвљавања који је већ дубоко продро у све поре нашег друштвеног живота, долази до изражаја, по логици развика, и на подручју одбране друштва од разних девијантних, агресивних и криминалних понашања, који теже да успоре, омету и угрозе наш социјалистички развика. Друштво које се изграђује на таквим основама, мора се све више ослобађати „туђих“ заштитних функција, оно мора изграђивати систем и механизам одбране адекватно својим друштвеним односима, оно мора извлачити заштитну снагу из виталности својих социјалистичких односа. Оно се једино тако најефикасније заштићује, јер се брани сопственом снагом, снагом својих односа и свог друштвеног квалитета. Тако се заштита друштва, која имплицира неког спољњег заштитника, трансформише у његову самозаштиту, тј. у заштити на основу унутрашње, сопствене снаге. Према томе, друштвена самозаштита представља, у оквиру континуираног процеса одумирања државе, подруштвљавање њене функције на пољу одбране друштва и његових вредности од асоцијалних и антисоцијалних понашања.

Разуме се, ова трансформација заштитне функције могућа је само у друштву, које изграђује социјалистичке односе на самоуправним основама. Томе друштву она је иманентна, јер произлази из његовог самоуправног друштвеног бића, као његова интегрална компонента, својство и функција, па се и сама транспонује у самоуправни однос у свим сферама друштвеног живота. Као таква, друштвена самозаштита је свестрано, дијалектички повезана са процесом социјалистичког развика, који се не да замислити у одсуству вршења њене заштитне функције на самозаштитној основи. Самим тим, развијеност друштвене самозаштите може се сматрати и као индикатор развијености самоуправних социјалистичких односа, њихове снаге, виталности, стабилности. Уколико су ти односи дубљи и развијенији, уколико је више развијена самоуправна свест и акција, уколико је само друштво јаче, ослобођеније и самозаштитније, уколико су јаче његове унутрашње снаге, његови стварни извори и импулси самозаштите функције. У таквим условима се очекује да буде развијенија и самоуправна пракса. Уколико то није случај, могло би се, евентуално, поставити питање довољне развијености социјалистичких самоуправних односа, јер се они не могу схватити парцијално, већ комплексно и интегрално. С друге стране, пошто се функција друштвене самозаштите изражава у сфери заштите друштва и његових вредности, она је нужан услов његовог неометаног развика, она треба да

омогући социјалистичким снагама даље револуционарне иницијативе и преображаје. Сходно томе, уколико је она више развијенија у сфери организације, свести и акције, уколико су веће могућности социјалистичког развитка. Она, тако рећи, условљава и појачава прогресивни развој друштва и тиме врши једну хуману функцију, повезану са суштином социјалистичких односа, из којих генерички произлази као њихов законски производ. То значи да је друштвена самозаштита, као концепција и пракса, испуњена револуционарном садржином, да стоји у жижи интереса радног народа. Одатле јасно произлази да се она конституише као иманентни део процеса социјалистичког развитка, као функција свих субјеката друштвено-политичког система у процесу развијања нашег самоуправног друштва.

Пошто се друштвена самозаштита испољава као самоуправна функција удружених произвођача и грађана у области заштите социјалистичког друштва и његових вредности, она изражава самим тим виталне интересе радничке класе и радних људи, који се боре за социјалистички прогрес друштва, за праву, неотуђиву афирмацију личности, за односе у којима она може добити ту афирмацију и испољити креативно своју снагу. Та њена класна и политичка детерминираност произлази непобитно из садржаја њеног концепта и њене друштвене хумане функције, јер пракса друштвене самозаштите треба да обезбеди прогресивним снагама, да их не ометају на томе путу антисоцијалистичке појаве и снаге — грађанско либералистичке, бирократско догматске, технократске, носиоци криминалног, агресивног и других видова антисоцијалног понашања, које желе да успоре, парализују или онемогуће социјалистички развитак. Заиста, тамо где се самозаштитна Функција испољава као друштвена акција и свест, мора бити сужено поље деловања таквих, непријатељских, деструктивних снага и појава. То указује непобитно на чињеницу да она врши једну друштвену функцију, која обезбеђује акциони простор за повећање друштвене улоге радничке класе и и појачање друштвеног положаја радног човека, као актера и носиоца социјалистичког преображаја друштва. То значи да се помоћу друштвене самозаштите остварује трајни интерес радничке класе и социјалистичког друштва уопште — она је револуционарна и класно детерминисана.

3. *Основни циљеви и задаци друштвене самозаштите.* — Из предњег излагања произлази јасно да друштвена самозаштита има одређене циљеве, који се састоје у заштити нашег друштва и његових вредности од разних друштвених болести, деструкција, инкриминисаних понашања, агресије и сличних појава, било да се јављају у земљи или, пак, да долазе из иностранства. У питању је једна веома сложена панорама тих асоцијалних и антисоцијалних појава у разним областима живота — економској, политичкој, идејној, културној, као што су разни облици агресивног, инкриминисаног и социјалпатолошког понашања, нарушавања права и слобода радних људи и грађана, кршење њихових самоуправних права, богаћење на бази присвајања резултата туђег рада, разни облици диверзије у сфери политике и идеологије, вршење терористичких-диверзантских

акција као веома екстреман облик политичке диверзије, напади на друштвену својину, разни облици непријатељске пропаганде, појава национализма и шовинизма, обавештајна делатност против наше земље, појава мита и корупције, други видови друштвено опасног понашања, те и разни отпори и покушаји успоравања и дезорганизирања нашег развика, који се јављају као израз разних асоцијалних и непријатељских тенденција и снага, конзервативних схватања, разних облика примитивизма, који се већ по својој објективној делатности супротставља сваком прогресу.

Разуме се, ове појаве имају своју етиологију која је повезана, пре свега, са нашим прелазним друштвеним бићем, са материјалним и другим условима живота и изградње нашег социјалистичког друштва. Наше друштво има сва обележја једне прелазне епохе, у којој се изграђује социјалистички облик живота, прелазне у сваком погледу — економском, политичком, идејном, моралном, културном, и у којој се сударају старо и ново на живот и смрт у свим областима живота. Старо не може тако брзо нестати, па се бори за свој опстанак, за продужење живота, а такође ни ново, социјалистичко, не осваја тако брзо, безболно и у пуном облику све позиције живота, иако се пробија са великом премоћношћу и неодољивошћу као доминантна снага развоја. То значи да се социјалистичко друштво не развија на „својој властитој основи“, да се о њему не може говорити као о неком по себи зрелом друштву, које је ослобођено, стојећи на сопственим ногама, од елемената, трагова и решидива прошлости. Говорећи о прелазном периоду, Маркс је у „Критици готског програма“ указао баш на ту страну, као на његово карактеристично обележје, додајући истовремено да се у процесу расплета антагонистичких снага и тенденција које се у њему боре, покреће и развија ово ново друштво.

Ова општа законитост развика карактеристична је и за наше социјалистичко друштво, у коме се задуго задржавају класне разлике, а са њима и појавни видови експлоатације, упркос интензивне борбе за елиминисање те појаве и за развијање и успостављање равноправних социјалистичких односа међу људима. Поред овог „главног узрока социјалних експеса“, у њему неизбежно делују и друге појаве са негативним утицајима и последицама, као што су неједнакости у сфери производње, расподеле, права и сл. робно новчана производња која је нужна у нашим условима, али испољава и негативне стране — ситносопственичке и приватнокапиталистичке тенденције које је прате у стопу, а које се често транспонују и у инкриминисано понашање. Наше друштво карактерише велика друштвена мобилност и покретљивост, изазване интензивном индустријализацијом и борбом за развијање производних снага и економске основе. То је нужан процес, услов његовог напретка, еманципације од заосталости и повећања културе, али он изазива пропратно и негативне појаве и понашања, као производ разних личних и друштвених конфликта, криза, неприлагођености, које се законито јављају у таквим друштвеним преображајима итд.

Осим тога, наше друштво је оптерећено и низом других противречности, условљених приоритетно недовољном економском развијеношћу,

као што су: противречности између друштвених потреба и могућности њиховог задовољења, између индивидуалних, општих и посебних интереса на разним нивоима, умног и физичког, квалификованог и неквалификованог рада и друге, које делује на појединце и условљавају њихова понашања. Ту спадају и противречности које се испољавају у вези разних могућности запослења, школовања, стицања и уживања културних достигнућа и слично. При томе не треба испустити из вида ни природну неједнакост, која ће имати задуго друштвене импликације. Томе треба додати и постојање рецидива туђих социјализму на подручју свести, психологије, менталитета, моралних и других норматива, који се упорно одржавају у друштву, те компликују и отежавају развој социјалистичких друштвених односа.

Као последица наведених околности које су повезане са бићем, са условима живота и развоја социјалистичког друштва, јављају се разне асоцијалне и антисоцијалне односно реакционарне снаге, које нападају основне вредности нашег друштва, супротстављајући се развоју социјализма на самоуправним основама. Лепеза тих снага је широка и тече од остатка бивших реакционарних класа, од догматско-бирокупатских односно информбировских, малограђанских и анархолибералистичких, технократских, псеудохуманистичких и разних декадентних снага. Томе друштвено штетном нуклеусу припадају и антисоцијалистичке снаге из иностранства, разне обавештајне службе, непријатељски део наше емиграције и друге сличне иностране снаге, које се не мире са нашим самоуправним социјализмом, несврстаном спољном политиком и другим својствима и тенденцијама нашег развоја. Ове снаге се повезују перманентно са носиоцима антисоцијалистичког понашања у земљи, у којима налазе упориште за своју непријатељску делатност. Овим снагама, са евидентном антисоцијалистичком мотивацијом, припадају у крајњој линији и носиоци других видова инкриминисаног и социјалпатолошког понашања — мисли се на оне махом класичног карактера, који не испољавају на први поглед такве мотивације, али они по својој објективној делатности, по својој социјалпатолошкој садржини и негативним ефектима, нарушавају правила друштвеног живота, нагризају друштвене вредности и тако врше деструктивну улогу у друштву.

Разуме се, све ове асоцијације и антисоцијалне снаге, без обзира на своје порекло, на своје непосредне циљеве и различите полазне позиције, на ове или оне видове испољавања антисоцијалности, на мањи или већи степен друштвене опасности и друге карактеристичне елементе, воде суштински истом циљу — подривању нашег самоуправног социјалистичког друштва и друштвених вредности на којима оно почива, па се, гледајући објективно, налазе у истој равни антисоцијалистичке праксе.

У току досадашњег развоја наше друштво је постигло низ тековина и достигнућа, који представљају његове суштинске, конститутивне елементе, који одређују његов социјалистички квалитет, односно идентитет као самоуправног социјалистичког друштва, па се сматрају његовим основним вредностима, које су изложене нападу од стране наведених асоцијалних и антисоцијалних појава. Овде мислимо у првом реду на оне

вредности, које су настале као тековина нашег револуционарног развитка, те које су узидане у његове темеље. Из реда таквих револуционарних вредности истичемо посебно: *наш друштвено-политички систем* у коме су интегрално укомпоноване све револуционарне и друге културне вредности, које чине његову основу и суштину, која га идентификује као самоуправно социјалистичко друштво: *самоуправљање* као облик непосредне социјалистичке демократије, које представља у ствари облик решавања противречности и начин хуманизације друштва, пут ослобађања човека од разних отуђења, пут његове друштвене еманципације као слободне личности, што представља основни циљ социјалистичког друштва: *националну равноправност, братство и јединство наших народа и народности* као неопходан елеменат снаге, јединства и безбедности нашег друштва и услов његовог социјалистичког развитка: *одбрану земље, њене независности и слободе*, као први и битни услов несметаног развитка нашег друштва и његовог социјалистичког стваралаштва на путу ка развијенијем социјалистичком друштву; *друштвену својину* као материјалну основу развитка социјализма, као основ јачања његових социјалистичких снага и репродукције социјалистичких односа, па је као таква нераскидиво повезана са самоуправним социјалистичким бићем друштва; *слободе и права радних људи и грађана*, које извиру из нашег друштвеног система, а налазе своју пуну афирмацију у свим областима живота у оквиру самоуправних демократских односа, чије развијање води, сходно томе, даљем проширивању тих права и слобода и посебно *слободе мисли и стваралаштва* — на путу све пунијег ослобођења човека и рада.

Разуме се, поред ових основних револуционарних вредности, у нашем друштву постоје и друге вредности које су везане за личност човека, за његову личну сигурност и телесни интегритет, за његова имовинска, лична и друга права, те и за друга позитивна друштвена остварења. То су оне вредности које се јављају као резултат историјског развитка, које су постале, тако рећи, својина савременог цивилизованог друштва и његове културе, а којима социјалистичко друштво треба, по сили свога социјалистичког бића, да пружи посебне импулсе, снагу и могућности изражавања.

Наведене друштвене вредности су до те мере битне и животне за наше друштво и његово социјалистичко стваралаштво, да се оно не може замислити без њих и њихове заштите. У њиховом одсуству оно губи свој идентитет као самоуправно социјалистичко друштво. Разумљиво је стога што су наведена асоцијална, антисоцијална и посебно непријатељска понашања усмерена на угрожавање ових вредности, јер се тим путем највише шкоди социјалистичком развитку. Њиховим рушењем подрива се и руши само социјалистичко друштво. Сходно томе, друштвена самозаштита, као систем и пракса одбране друштва, мора развијати своју функционалност у правцу заштите ових вредности. Тиме се одређује њен друштвени задатак и циљ, њен класни смисао и оправданост и прогресивна улога у друштву, па се, самим тим, и њено постојање и развијање као концепта, система и акције мора сматрати, такође, посебном вредношћу у нашем социјалистичком друштву.

4. *Основни конститутивни елементи и претпоставке успешног функционисања друштвене самозаштите.* — Да би друштвена самозаштита могла да функционише у пракси као заштитни систем друштва, она мора задовољити и неколико захтева парцијалног карактера, који је чине комплексном и функционалном. То се односи на прецизирање њених носилаца, на њену организованост и координираност акције, на развијеност свести о самозаштити која претпоставља развијену правну и етичку свест и свест о одговорности и друштвеној дисциплини, на широку ангажованост маса, адекватно функционисање информативног фактора и самозаштитну акцију у самоуправној пракси. Сви они, узети заједно чине општу композицију друштвене самозаштите, као одбрамбеног система друштва од асоцијалних и антисоцијалних понашања.

а. Као стварни носиоци друштвене самозаштите могу се појавити оне друштвене снаге, које носе на својим леђима социјалистички погрес, било да је реч о човеку или, пак, о снагама институционалног карактера. Једино те снаге могу бити носиоци и ове друштвене функције у социјалистичком друштву. Ту долазе на прво место радни људи и грађани, носиоци самоуправних права и обавеза, који у тој улози иступају као основни актери свих процеса социјалистичког развика. У таквој улози они се појављују у свим областима друштвеног живота и на свим нивоима социјалне активности, па су стога и позвани да заштитију оно што сами стварају и што је услов њиховог развоја, ослобођења и друштвене афирмације. С друге стране, ти радни људи испољавају своју животну активност у бројним асоцијацијама, које врше разне друштвене активности на самоуправној основи, па се и оне, сходно томе, јављају у улози основних носилаца друштвене самозаштите. То су организације удруженог рада, друштвено-политичке заједнице и друштвено-политичке организације, организације општенародне одбране, месне заједнице, васпитно образовне установе, установе масовне комуникације, државни органи и специјализоване службе, научне установе итд. Ове асоцијације радних људи и грађана, њихови радни колективи и самоуправни органи, морају бити витално заинтересовани за сва збивања у својој средини, па се стога не би смело догодити да им измичу пред очима разне асоцијацијне и антисоцијалне појаве. Оне су у стању да благовремено уочавају и спречавају те појаве, јер наш систем непосредне социјалистичке демократије, увлачећи у управљање широке масе становништва, ствара самим тим могућност за организовање и остваривање свеобухватне, такорећи, општенародне контроле на свим подручјима и делатностима живота, која треба да делује као снажна баријера против продирања антисоцијалистичких појава. Природно је стога што се у нашим условима „попришће борбе против антисоцијалистичких тенденција и појава све више преноси на сам механизам социјалистичке демократије“, на радне колективе, на друштвене и политичке организације, на органе друштвеног самоуправљања, на самоуправну радничку контролу и друге демократске облике, који обухватају, такорећи, све радне људе и грађане.

У оквиру ових друштвених носилаца и њихових самозаштитних активности општенародној одбрани, заједно са оружаним снагама наше

земље, припада посебна, специфична тежина, која произилази из карактера њене основне функције — одбрана територијалног интегритета и суверенитета земље од евентуалне агресије. У основи њеног концепта и система који, заснивајући се на подруштвљењу функције одбране, почива на снази радних људи и грађана, удружених и повезаних одбрамбеним циљевима, нађено је најефикасније решење, адекватно карактеру нашег система, које представља, како каже друг Тито, „једну алтернативу с обзиром на снаге евентуалног агресора и физиономију рата који би нам могао бити наметнут“. Са овом својом одбрамбеном функцијом опште-народна одбрана се интегрално укључује у општи систем друштвене самозаштите, као његова моћна полуга и снага, што је детерминисано општим циљевима заштите нашег друштва, његових фундаменталних основа, институција и вредности, изражених у јединству које се зове — југословенски самоуправни социјализам.

То значи да друштвена самозаштита, судећи по ширини својих носилаца, по општем учешћу народа, по карактеру друштвених односа који чине облик њеног испољавања и другим битним обележјима, има такву масовну друштвену базу какву не може имати ни један други концепт и систем одбране друштва од инкриминисаних и друштвено патолошких понашања. Та масовност извире из карактера нашег социјализма, из њеног циља, из њене идејно-политичке и класне основе, из карактера самоуправних односа који буде стваралачку иницијативу маса и мотивишу на развијање самозаштитних иницијатива и акција. То значи да се друштвена самозаштита манифестује као једна свенародна друштвена активност, као активност радних људи и грађана и њихових радних, друштвено-политичких и других асоцијација у нашој самоуправној социјалистичкој структури.

б. Када је реч о продору друштвеног фактора на подручје заштитне функције друштва, нужно је указати и на значајну улогу јавног односно друштвеног мњења, неорганизоване јавности, грађана, и на њихово ангажовање у томе процесу. У друштву као што је наше, које се све више ослобађа класних, антагонистичких обележја и трансформише у заједницу равноправних људи на основама самоуправних социјалистичких односа, мора доћи до изражаја заинтересованост човека за сва друштвена збивања, који је утолико слободнији уколико је активнији у томе процесу. У њему сва основна питања живота функцирају као заједничка ствар, па се, сходно томе, друштвена активност грађана оријентише према њима као према јавним или, тачније речено, друштвеним пословима. Према томе, у таквим друштвеним условима, у којима израста појединац као основни носилац друштвеног прогреса, јавно односно друштвено мњење манифестује веома значајну улогу у свим областима живота, па и на подручју самозаштитне функције. У питању је, дакле, заштитна функција ширих маса становништва, које тиме решавају сопствене проблеме на путу социјалистичког развоја, мада не треба гајити илузије да ће сви појединци и групе испољавати позитивно интересовање и акције и да неће злоупотребити демократску ширину друштва, па нам је самозаштита потребна управо и због таквих појединаца и снага.

Јавно односно друштвено мијење, као својеврсно заузимање ставова по одређеним питањима у датој ситуацији, у циљу њиховог претварања у одређену друштвену акцију, може да се испоји у разним облицима, у позитивном или негативном смислу. Један од његових појавних облика састоји се у друштвеном мијењу, које осуђује девијантности и антисоцијалности, те које је, самим тим, спремно на подражавање друштвене акције која води заштити друштва и његових вредности од таквих појава. Разуме се, такво формирање јавног мијења, спремног на антикриминалну, самозаштитну акцију, стиче се на основу стварног познавања асоцијалних и антисоцијалних понашања у друштву, познавања њиховог антидруштвеног карактера и дејства, васпитавања грађана за испољавање позитивних садржаја у јавном мијењу и за њихово претварање у практичну акцију. Тим путем се избегава стварање друштвене климе на бази испољавања емотивних и спонтаних реакција, које могу доћи до изражаја, зависно од деловања информативног фактора и других утицаја, и испољити друге, негативне ефекте у датој средини. Према томе, да би феномен јавног мијења манифестовао самозаштитне ефекте нужно је обезбедити три његове компоненте: упознавање јавности са стварним манифестацијама антисоцијалног и инкриминисаног понашања, васпитно усмеравање тога мијења у позитивном смислу, одговарајућа акција на темељу таквог усмеравања и познавања.

в. Масовна људска и институционална база друштвене самозаштите, као њено карактеристично обележје, те и нужност њене акцијске оспособљености, претпоставља организованост, координираност и усклађеност свих акција њених носилаца у вршењу самозаштитне функције на свим нивоима— локалне заједнице, покрајине, републике и Федерације. Таква организованост и усклађеност мера и акција, која мора добити и своје институционализоване облике, требало би да дође посебно до изражаја у локалним заједницама, где живот тече у свим својим порамима на самоуправним основама, а где се јављају и разне негативне појаве, које је могуће савладати у заједничким напорима свих субјеката ове друштвене функције. На подручју локалне заједнице се налазе сви носиоци друштвене самозаштите, па је стога могуће и целисходно успоставити њихову међусобну сарадњу у адекватним и ефикасним облицима. У питању је, према томе, изградња једног целовитог и усклађеног система, који се не би смео сводити, како је речено у једном документу, на механички скуп парцијалних активности, које задовољавају тежње и интересе појединаца и појединих група ван општих друштвених циљева и тежњи, а у којима би требало да и они налазе свој животни смисао. Ето, по тој логици се намеће потреба организовања и усклађивања акција и мера друштвене самозаштите. Додуше, конкретно обликовање ове њене димензије је можда најтеже — оно претпоставља познавање проблема и емпиријска истраживања, али је оно преко потребно, јер је функционално и акцијски оспособљава за успешно вршење својих друштвених циљева. Тиме се, у ствари, врши компонирање друштвене самозаштите у организационој сфери, као система способног за сузбијање и савлађивање негативних, деструктивних и друштвено опасних понашања, па му се стога

мора посветити посебна пажња. У томе спектру гледања на овај проблем добија пуну смисао и значај идеја изражена у пом. документу — „Идејне и политичке основе организовања и остваривања друштвене самозаштите“ о оснивању координационих тела. У томе правцу су нужни и даљи напори и иницијативе, на бази суптилне анализе и праћења овога проблема, а у циљу изналажења адекватних и ефикасних решења.

У оквиру решавања овога питања важно је уочити, да се носиоци друштвене самозаштите диференцирају на три групе — *радни људи и грађани; радне друштвено-политичке и друге асоцијације; државни органи са својим специјализованим службама*. Активност радних људи и грађана испољава се или у неорганизованим облицима, као јавно односно друштвено мњење, о чему је напред било речи, или у институционализованим облицима, у којима радни људи иступају у вршењу самоуправне функције као носиоци самоуправних права и обавеза. Сходно томе, остаје да се ближе размотри организациона и делатна страна питања у сфери самозаштитне функције друштвених асоцијација, државних органа и специјализованих служби.

Самозаштитна активност друштвених асоцијација мора се испољавати у свим областима живота у спектру њихових друштвених задатака и циљева, а у складу са самоуправном организацијом друштва. Она мора бити свуда иста по духу и смислу, по својим друштвеним циљевима, али не сме бити стереотипна, по истом моделу, већ зависна од карактера асоцијације, садржаја и нивоа њене активности. На један начин се испољава самозаштитна функција једне радне организације, на други начин друштвено-политичке организације, месне заједнице итд. Радне заједнице су дужне да се, пре свега, окрену себи, да развијају самозаштитну активност у својој оквиру, у процесу остваривања своје основне друштвене активности. То не смета, разуме се, да оне развијају самозаштитну функцију и на ширем плану. Друштвене асоцијације на подручју науке и културе требало би приоритетно да се боре против туђих схватања, против идејних и културних деформација, а за јачање марксистичке мисли, за њену присутност у интерпретацији друштвених појава и процеса, у научном и културном стваралаштву. Друштвене асоцијације у сфери политике дужне су да развијају интензивну идејну, политичку, васпитну и мобилизаторску активност, у циљу јачања субјективних снага самозаштите, да јачају друштвену свест о самозаштити и друге облике свести, да покрећу разне иницијативе друштвено договореног карактера, да предузимају и друге кораке у духу сондирања јединствених основа остваривања и јачања ове друштвене функције у земљи. Сличне самозаштитне улоге и акције се очекују и од стране других носилаца самозаштитне функције друштва. То значи да носиоцима друштвене самозаштите, као главним снагама друштвеног прогреса, независно од специфичности у остваривању ове функције, припада водећа, одлучујућа улога у заштити друштва и његових вредности од негативних утицаја, девијација и инкриминисаних понашања.

Међутим, иако је самозаштитна активност наведених самоуправних асоцијација битна и доминантна, она не може бити довољна, у савременим

условима за ефикасно сузбијање многих антисоцијалних, посебно инкриминисаних понашања. Организатори и извршиоци таквих активности служе се посебним техничким, хемијским и сличним средствима, знањима из појединих области, конспиративним и сличним методама рада, који се могу открити применом адекватних знања, техника и метода. Њих треба спречавати на време да не врше та дела, а ако су их већ извршили, треба их откривати и позивати на кривичну и другу одговорност. Ово се односи у првом реду на извршиоце кривичних дела и прекршаја. Разуме се, ту активност стручног карактера могу вршити само лица стручног профила, односно одређени стручни органи и службе; органи унутрашњих послова, тужилаштва судови и њихове специјализоване службе, други органи и службе који се баве решавањем социјалних питања и сузбијањем асоцијалних понашања, установе и службе за ресоцијализацију криминалаца, делинквената и лица која показују проблеме у понашању и слично. Друштвена самозаштита се мора ослањати, управо да би била ефикасна, на стручна и научна знања, на стручно третирање проблема, које може бити ствар само ужих компетенција. Као што видимо, наведени органи врше одређене активности репресивног и превентивног карактера у функцији друштвене самозаштите, па се стога може рећи да се она, као одбранбени систем и механизам друштва, комплетира са постојањем и функционисањем ових органа и служби. Управо, као такав инструмент стручног карактера они припадају организованом самозаштином систему, у коме највећа одговорност лежи на самоуправним асоцијацијама, као „носиоцима власти радних људи и радничке класе”.

Разуме се, пошто се ови специјални органи и службе налазе у функцији друштвене самозаштите у нашој самоуправној социјалистичкој структури, они су дужни развијајући и повећавајући перманентно своју стручност и функционалност у раду, да се прилагођавају карактеру нашег друштвеног система и да тим путем повећавају своју ефикасност у борби против негативних, антисоцијалистичких појава. То се односи на методе рада, организацију, начела функционисања, те и на усаглашавање своје активности са самозаштитним акцијама основних снага нашег социјалистичког развитака, као стварних носилаца и ове друштвене функције. У том погледу је веома значајно да и они развијају, што је могуће више, превентивне механизме и мере у оквиру своје активности, како би допринели јачању друштвене самозаштите као целовитог и функционалног система заштите друштва и његових вредности. Једино тако они се инкорпорирају, као интегрални део система, у опште самозаштитне напоре нашег друштва и његових водећих социјалистичких снага.

г. Следећа значајна претпоставка и услов ефикасног функционисања друштвене самозаштите састоји се у развијености свести о нужности, друштвеној оправданости и прогресивности функције самозаштите, као виталне потребе нашег друштва, која омогућава несметано развијање социјалистичких односа и учвршћивање социјалистичких снага друштва. То значи да садржина те свести, формирајући се као израз интереса и социјалистичких циљева радничке класе, мора имати исту друштвену, политичку и класну основу, која детерминише друштвену самозашти-

ту као одбранбени систем нашег друштва и његових вредности. Она се развија и напаја садржински на истом револуционарном, политичком, идеолошком и културном врелу, на идејно политичким основама нашег самоуправног социјалистичког друштва. Као таква, свест о самозаштити треба да постане својина ширих друштвених маса, свих радних људи и грађана, на основи које ће они — индивидуално и у механизму институционализованог живота — развијати у пракси самозаштитну акцију. На тај начин она се конституише као друштвена свест и уграђује у одбранбени механизам друштва, као свест о самозаштити и самозаштитној акцији, и спроводи у самоуправној пракси друштва. Преко такве свести, дате у сталној изградњи, и њене повезаности са праксом, друштвена самозаштита постаје велика снага у заштити социјалистичког друштва и његових виталних вредности.

На основу овога прилаза проблему да се закључити, да је свест о самозаштити у ствари класна свест, која се испољава истовремено као свест о нужности изградње социјалистичког живота као свест о социјалним вредностима и потреби њихове заштите. Може се рећи, сходно томе, да је друштвена самозаштита утолико конзистентнија, као политика и пракса, уколико је развијенија та класна свест и посебно свест о спремности одбране социјалних вредности од разних насртаја и девијација. То значи да ту свест о самозаштити и самозаштитној акцији треба стално развијати у друштвено-политичкој и самоуправној пракси друштва, која пружа у томе погледу велике и разне могућности. Као илустрацију наводимо идејно политички рад на основу теорије и праксе самоуправног социјализма, развијање свести о самозаштити у току васпитног рада у школи, усмеравање активности масовних информација на формирање и јачање те свести, правно нормирање самозаштитних активности итд. Ову околност истичемо и због тога, што је понекад присутно једно неодрживо схватање, да се та свест стиче аутоматски, по логици стихијности, да је довољно имати самоуправне односе и да они могу, по себи, аутоматски, решавати и заштитне проблеме друштва. Тиме се друштвена самозаштита своди на један механички и стихијски процес, који јој у ствари одузима виталност и способност да се ухвати у коштац са заштитним проблемима друштва.

Као комплементарни друштвеној свести о самозаштити истичу се и други облици друштвене свести — свест о друштвеним вредностима, правна свест, свест о друштвеној одговорности и дисциплини, који се стално, садржајно развијају у духу социјалистичких тежњи и идеала. У питању је конституисање моралних схватања, свести о одговорности, правних норми и других стандарда понашања на основу животних интереса, стремљења и друштвених вредности, које стварају радни људи у својој социјалистичкој пракси, па су они стога комплементарни и развоју свести о друштвеној самозаштити, те служе као основа њеног кохерентнијег и стабилнијег функционисања у заштитној пракси друштва. Тиме се *implicit* и *explicit* указује и на нужност њиховог сталног развоја, адекватно развоју друштва, његовим новим садржајима, достигнућима и вредностима. Они се морају схватити као развојне категорије, које стално добија-

ју нове димензије и садржаје. У томе погледу се мора посебно указати на значај моралне и правне свести и свести о друштвеној одговорности и на њихове значајне имплицативне могућности у сузбијању асоцијалних и антисоцијалних појава и понашања.

Као свест о потреби поштовања правних норми, о схватању њиховог кршења као асоцијалног понашања, правна свест радних људи и грађана чини битну претпоставку успешног функционисања друштвене самозаштите. Јер, уколико је она више развијена, уколико је законски усклађено понашање дубље продрло у свест људи као њихова животна потреба, утолико мање је кршења правних норми, утолико мање је незаконитог понашања, те и тзв. „парничарске патологије”, па су самим тим мање потребе за интервенцијом друштвене самозаштите, њених носилаца и институција. Отуда иманентна тежња за постизање што већег степена правне свести у друштву, која ће бити у складу са развојем друштва и његовог нормативног система. Да би се то постигло нужно је испитивати јавно мњење, његове ставове и реакције на важеће правне и друге норме и усмеравати га васпитно на њихово поштовање. При томе треба имати у виду, да правне норме имају велики утицај на развијање и ширење правне свести грађана, те и на карактер те свести, па је стога нужно обезбедити да оне садрже актуелна решења, која задовољавају интересе друштва на датом степену развитка. Уколико то није случај мора се ићи, уз ослушкивање ставова и реакција јавног мњења, на њихово новелирање и осавремењивање. Тиме се истовремено погађа и интерес друштвене самозаштите, као посебне политике и праксе друштва.

Са проблемом правне свести и поштовања законитости тесно је повезано и питање свести о одговорности, која мора у нашим условима излазити све више из класичних оквира и концепција и добијати нову функцију, нове димензије и решења, адекватно самоуправном социјалистичком бићу друштва и његовом развоју, у коме се та свест трансформише у један шири нуклеус, који се стално развија — као свест о одговорности са правним, политичким, моралним и ширим импликацијама. Ако се проблем сагледа у овоме контексту нужно је изграђивати схватање, као облик свести радних људи и грађана, да своја понашања усклађују, на свим нивоима активности и функционалности, са уставним начелима, са начелима нормативног система, са поштовањем самоуправних аката и решења која су заснована на тим начелима, са поштовањем самоуправних права и других друштвених вредности, које су уграђене у темеље нашег друштвеног система. Тако изграђена схватања, ако дубоко продру у свест људи, трансформишу се у пожељни, законски детерминирани стил понашања у институционалним облицима испољавања сваке друштвене, па и самозаштитне активности. У томе духу треба гледати и на изградњу свести о друштвеној дисциплини, која би требало да се испољава као одређени друштвени ред, стил понашања и поштовања друштвених вредности, што је посебно значајно за самоуправну праксу у институционализованим облицима испољавања животне активности. Ако је у радних људи развијена таква свест о свом понашању, ако се они осећају одговорним у процесу одлучивања о виталним питањима друштва, ако у томе

процесу налазе везу између личних и друштвених интереса, у том случају се смањују шансе за продор асоцијалних и антисоцијалних снага и утицаја, па се с правом сматра да недовољно развијена свест о одговорности потхрањује такве појаве, подрива основе социјалистичког развита и слаби ударну снагу његове самозаштитне функције.

Адекватно овоме, друштво је дужно да се избори за конституисање и учвршћивање свести о одговорности, за њено стално развијање адекватно новим садржајима у развоју друштва, за изучавање и развијање адекватног механизма подизања те свести, за правно нормирање одговорности сходно специфичној тежини положаја и улога у самоуправној структури, за изучавање и даље развијање механизма позивања на одговорност за сва огрешења о прокламованом и нормираном понашању, као васпитно превентивне мере њеног учвршћивања и спровођења у друштвени живот.

А. У процесу активирања друштвених снага и позитивног формирања и усмеравања друштвеног мњења на сузбијање антисоцијалистичких понашања, посебно значајна улога припада средствима масовног информисања грађана о актуелним проблемима друштвене самозаштите, о политичким, пропагандним и другим облицима деловања против наше земље, о антисоцијалним и девијантним појавама у области привреде, политике, идеологије, културе, о појавама криминалног и деликвентног понашања и другим асоцијалним и антисоцијалним понашањима. Такво информисање је нужно у једном друштву, као што је наше, где сами радни људи и грађани, по сили свога друштвеног положаја, испољавају тежњу у правцу упознавања друштвених проблема и вршења утицаја на њих. При томе је извесно да ће њихова заинтересованост за решавање тих проблема бити утолико већа уколико су о њима конкретније, објективније и тачније упознати. Може се с правом рећи, да информисаност и упознавање чине неопходни услови оспособљавања радних људи и грађана, друштвених асоцијација и институција за вршење својих друштвених послова, па и послова у области друштвене самозаштите. Наше друштво је стога дужно да води рачуна о тој околности и да организује адекватно деловање информативних фактора у циљу успешнијег функционисања друштвене самозаштите.

То постизање информисаности радних људи и грађана о наведеним појавама може се постићи на разне начине, међу којима су посебно значајна средства масовне комуникације — штампа, радио, телевизија, филм и др, која представљају моћан фактор упливисања на јавно мњење и условљавање њихових друштвених ставова и реакција. При томе, та њихова формирајућа и васпитна моћ расте из дана у дан, и готово не заостаје у савременим условима за утицајем породице и школе, као „класичних” фактора васпитања и социјализације личности. У том погледу посебно велики утицај испољава штампа, која допире до сваког грађанина у нашем друштву, која служи као трибина јавног мњења, па је у стању да развија снажан утицај на свест људи по свим питањима живота. Стога је од посебног значаја како ће се она поставити у погледу актуелних дневних питања, какво ће интересовање изазвати код читалаца, које ће

мотиве код њих побуђивати — позитивне или негативне, антидруштвене или, пак, оне који стоје на линији социјалистичких интереса и тежњи. Разуме се, у нашем социјалистичком друштву коме она припада по циљевима и оријентацији, штампа је дужна, информишући грађане о носиоцима и облицима асоцијалних и антисоцијалних појава, о њиховој друштвеној опасности, да води рачуна о антикриминалном, самозаштитном формирању јавног мњења, о изазивању реакције грађана у духу поштовања друштвених вредности и њиховој мобилизацији као носилаца самоуправних акција. Тако се штампа укључује на ефикасан начин у самозаштитне напоре нашег друштва. У духу таквог вршења ове функције, од ње се захтева да својим информисањем не доводи у питање права појединаца, да не улази у проблеме друштвене тајне, да избегава сензационалистичке ефекте, да не изазива нежељене емотивне реакције грађана, које не морају стајати увек у складу са тражењем рационалних решења, која погађају интересе друштвене самозаштите. Слични захтеви се постављају и пред другим средствима масовне комуникације. Конкретно речено, само у случају давања правилних информација, које ће развијати позитивне мотиве, изазивати интересовање грађана и њихову спремност за радикална самозаштитна решења, информативни фактори представљају значајну превентивну снагу у функцији друштвене самозаштите.

а. У оквиру предњег излагања покушали смо да одредимо концептуалну основу друштвене самозаштите, њену идејну и политичку садржину, њене друштвене циљеве, претпоставке и елементе, који су нужни за њено успешно функционисање у нашем самоуправном друштву. То су, по нашем мишљењу, њене битне компоненте, конститутивни елементи као заштитног система друштва. Ако улазимо појединачно у њихову анализу, запажа се да они имају специфичну улогу и тежину у оквиру функционисања система као таквог, па се стога морају учвршћивати и развијати. То је био и смисао нашег предњег излагања. Међутим, битно је да се они сагледавају и третирају у контексту целине, као интегрални делови концептуално осмишљеног система, који треба да се функционално трансформише у самозаштитну праксу, да постане део самоуправне праксе друштва, његових асоцијација, посебних органа и специјализованих служби. Том акцијском димензијом друштвена самозаштита се фактички конституише као теоријско практични животни концепт и идентификује као систем одбране нашег друштва и његових вредности од разних негативних, асоцијалних и антисоцијалних појава и понашања. Она тако постаје теорија, систем и пракса, заснована на концепту нашег самоуправног социјалистичког друштва.

5. *Превентивне и репресивне мере у процесу функционисања друштвене самозаштите.* — У процесу реализације друштвене самозаштите нужно је предузимати адекватне и ефикасне мере, којима се сузбијају негативне друштвене појаве и јача унутрашња снага, кохерентност и способност друштва за даљи социјални прогрес. Те мере спроводе носиоци друштвене самозаштите, њихови органи и институције, па су оне различите по облицима и садржају испољавања. Но, оне се могу, ипак, поделити у две основне групе — превентивне и репресивне, што се испољава

и методолошки као два различита, истовремено комплементарна приступа у решавању проблема друштвене самозаштите, с тим што у томе процесу примарна, одлучујућа улога припада мерама друштвене превенције, које би требало у крајњој линији да испоље решавајућу снагу у процесу сузбијања асоцијалних и антисоцијалних понашања. То је данас и ставиште модерне криминалне политике и других дисциплина, које се баве решавањем ових и сличних друштвених проблема.

Оријентација на превентивну активност произилази и из карактера нашег друштва, из његовог самоуправног социјалистичког бића и друштвених односа на којима се изграђује, из могућности које они дају за развијање превентивне акције. Такво друштвено биће усмерава по свом општем духу на такве акције, које воде јачању социјалистичких снага и односа. Јер, као што је већ истакнуто, уколико се више развијају социјалистички односи и њихове материјалне и субјективне снаге, уколико су радни људи и грађани заинтересованији и активнији у самоуправном процесу, уколико јача њихова политичка, етичка и правна свест, уколико је мање простора за продирање негативних појава и утицаја, уколико више јењавају етиолошки, социогени и социопатогени извори социјалне патологије, па се стога може очекивати да ће у таквим условима бити мање девијација, деструктивних и агресивних понашања, криминалитета и других антисоцијалних појава. По тој логици гледања, друштвена самозаштита налази, гледајући у перспективи развоја, у деловању ових хуманих чинилаца, у овој хуманој оријентацији, своју највећу снагу, вредност и могућност ослобађавања од тих појава.

Разуме се, то се може сматрати као повољна друштвена основа за предузимање превентивних друштвених акција, које могу бити, адекватно могућностима наше социјалне структуре, веома различите, бројне и успешне. Та основа, иако је повољна и у крајњој линији решавајућа, није довољна да, сама по себи, по логици спонтаности, отклања асоцијалне и антисоцијалне појаве из друштва. Она претпоставља, напротив, свесну и организовану превентивну акцију носилаца друштвене самозаштите у разним правцима, оријентисану на отклањање непосредних објективних и субјективних извора таквог, антидруштвеног понашања. У питању је, сходно томе, један веома широк комплекс мера у оквиру шире схваћене социјалне превенције, као што су: стално развијање и подизање идејно политичке свести радних људи и грађана; развијање и ширење марксистичке мисли, науке и културе и интензивно развијање васпитно образовног рада у циљу подизања те свести и културе; организовање и јачање опште народне одбране и стварање могућности за учешће свих друштвених снага — грађана, организација удруженог рада, друштвено политичких организација и заједница, нација и народности — у реализацији одбранбене политике нашег друштва; развијање и усавршавање нормативног система у циљу ефикасније заштите социјалистичких друштвених вредности; оспособљавање државних и посебно „репресивних“ органа за развијање своје активности у превентивном духу; оспособљавање школе, породице и других културних институција за превентивну акцију; организовање ефикасног механизма заштите друштвене имовине; развија-

ње и оспособљавање самоуправне радничке контроле и других самоуправних тела за ефикасну превентивну функцију; организовање социјалне заштите, рекреације и стваралачког коришћења слободног времена; интензивно старање о подизању здравља и здравствене културе становништва; оспособљавање информативног фактора за правилно информисање јавности у циљу упознавања антидруштвених појава, подизања самозащитне свести и спремности за акције друштвене самозащтите итд. Разуме се, ове превентивне активности претпостављају и одговарајућу институционалну базу, са потребним бројем и нивоом стручних лица, која ће омогућити реализацију превентивних напора друштва у оквиру праксе друштвене самозащтите.

Помоћу ових превентивних акција и институција за њихово спровођење у живот подиже се унутрашња самозащтитна снага друштва, врши хуманизирање социокултурне средине и стварају неопходни услови за складан, дезалијениран и од девијантности ослобођени развој личности у друштву, па се може тврдити, сходно томе, да ћемо имати знатно мање асоцијалности, непријатељства, криминалитета и патологије уопште, ако успешно функционише ова генерална социјална превенција. Методолошки узев, то би требало да буде први, најважнији правац реализације концепта друштвене самозащтите и криминалне политике, као њеног ужег подручја, који треба да води све интензивније и успешније, гледајући на дужој стази развитака, у решавању проблема потенцијалних или, боље речено, будућих инкриминисаних и других антисоцијалних појава.

Међутим, друштвена самозащтита садржи нужно и друго поље свога деловања у друштву, наравно у функцији са првим, које се односи на репресивну страну акције, на примену кривичних и других мера према извршиоцима инкриминисаних и других антидруштвених понашања, полазећи при томе од ресоцијализације као концепта модерне криминалне политике и пенологије. Иако се друштвена самозащтита и криминална политика морају све више оријентисати на социјалну превентивну акцију и ресоцијализацију, оне се не могу одрећи репресивне функције, која припада казни, кривичним законима и органима, који те законе и казне примењују и извршавају. У нашим савременим условима примена кривичних и сличних санкција представља неопходно средство защтите друштва и појединца од друштвено опасних понашања, па се стога друштво не може одрећи казнене функције државних органа, нити се та функција може свести на елеменат ресоцијализације, иако она мора стајати са њим у комплементарном односу. Друштво је принуђено да кажњава, да примењује кривичне, административне и друге мере, које су објективно репресивне, али и нужне у нашим противречним условима, у којима делују разне антисоцијалистичке снаге, елементи друштвене корозије и алијенације, и у којима се појединци одају вршењу друштвено опасних понашања.

Одатле јасно произилази да је наше социјалистичко друштво позвано да и даље развија и усавршава казнено правне инструменте у оквиру своје криминалне политике, који служе оправдано и циљевима друштвене самозащтите, с тим што у оквиру испољавања ове димензије није

толико битна, по нашем мишљењу, строгост кажњавања, мада и она, с обзиром на учиниоце и дату друштвену климу, мора адекватно долазити до изражаја. Битно је постићи у друштву сигурност да ће свако извршено кривично дело и његови учиниоци бити откривени, да ће друштво реаговати на њих одређеним мерама, да ће доћи до одговарајуће санкције. Тиме се хоће рећи да је нужно обезбедити, да не умакне ниједан случај извршеног опасног понашања. То је стара и проверена идеја, која датира одавно, још од Монтескија и Бекарија, па чак и пре њих, а која није престала да се истиче ни до наших дана. Тако је својевремено гледао и Лењин, када је писао непосредно после октобарске револуције — да није толико важно да за преступ буде одређена тешка казна, колико што не би ниједан случај преступа остао неоткривен. Може се рећи да таква политика има приоритетно васпитни утицај у датој средини. Није ту више реч о застрашивању и репресивном упозорењу, мада и оно делује, већ о њиховом транспоновању у васпитно превентивни утицај. То је она преваспитна димензија генералне превенције, на којој се инсистира у савременој криминалној политици.

Наравно, из ових медитација и расуђивања не би се смело закључивати, да кажњавање не треба пооштравати у одређеним приликама, да не треба изрицати оштрије казне, нарочито у време пилме криминалног понашања и када откажу други, превентивни механизми антикриминалне и самозаштитне праксе. Таква наглашена строгост у кажњавању може такође да испоји превентивно дејство. Ради илустрације можемо навести многе привредне деликвенте који се упуштају у вршење кривичних дела, јер сматрају да кажњавање није оштро и да материјална корист, у поређењу са последицама казне, има за њих одређену предност, утолико пре ако још очекују да неће бити откривени и суђени. Било би погрешно порицати да има и таквих извршилаца ових опасних понашања, који унапред расуђују шта им више одговара — корист од таквог понашања, од напада на друштвену имовину, или неугодност од откривања, осуде и казнене реакције. То су познати ставови хедонистичке филозофије о кажњавању, која је, истина, у многоме превазиђена, али, као што видимо она има још увек одређени рационални смисао у перцепцији наведених инкриминисаних понашања.

Као што видимо, и у оквиру реализације концепта друштвене самозаштите долазе до изражаја две врсте мера — социјално превентивне и репресивне, које се трансформишу у преваспитну функцију. То су два нужна, комплементарно и функционално повезана поља политике и праксе друштвене самозаштите. Из те њихове повезаности у криминално политичком систему произилази да нису дозвољене апсолутизације, било једног или другог метода поступања. Социјална превентива, узета за себе, без испољавања казнене функције, представља апсурдно гледање на друштвену заштиту. Исто тако, инсистирање на репресивној функцији у одсуству социјалне превентиве, социјалне превентивне акције, водило би тражењу јединог решења у репресији, што је такође апсурдно и лишено разума. То би била политика кратког даха, кратког вида, која не решава, гледајући перспективно, проблем друштвено опасних понашања

и девијација уопште. То су, према томе, два правца дејства, која само у јединству, повезано, могу водити постизању стварних ефеката у сузбијању криминалитета и других опасних видова понашања у нашој социјалној средини, с тим што треба очекивати у будућности да мере друштвене репресије све више јењавају и губе друштвени смисао и оправдање, уколико више јача унутрашња снага социјалистичког друштва, његови социјалистички односи и носиоци, уколико оно постаје јединственије, кохезивније и стабилније, те уколико асоцијална и антисоцијална понашања добијају више карактер напада на цело или готово цело друштво, које ће моћи да их решава и отклања, захваљујући својој хомогености, на безболан и једноставан начин.

На основу предњег излагања можемо закључити, да се криминална политика укључује у концепт друштвене самозаштите, који је знатно шири по концепту, систему и акцијама, да сама друштвена самозаштита представља део наше опште политике у решавању друштвених проблема и противречности и да, као таква, чини интегрални део процеса развитка нашег самоуправног социјалистичког друштва.

6. *Улога научне мисли у конципирању и развијању друштвене самозаштите.* — Видели смо у току претходног излагања, да друштвена самозаштита, као концепција, политика и акција, настала на основама теоријске марксистичке мисли, има не само идејну и политичку већ и научну основу, која се састоји у њеном конципирању као система друштвене одбране, који најбоље одговара карактеру нашег самоуправног социјалистичког друштва, који представља израз егзактне интерпретације друштвених циљева у сфери заштитне функције друштва и његових основних вредности од асоцијалних и антисоцијалних појава и понашања. Ова њена научна заснованост се испољава, не само на глобалном концепцијском плану, већ и у свим њеним димензијама и правцима акције.

По себи се разуме, да се друштвена самозаштита, као одређена политика и пракса, не сме развијати по страни научних сазнања о друштву и човеку. Она је дужна, напротив, да тражи своју афирмацију и на врелу тих сазнања и њихових апликативних могућности у пракси вршења самозаштитне функције. Заиста, ако друштвена самозаштита жели да удовољи својим задацима и циљевима, да допринесе ослобађању простора за несметано развијање социјалистичког стваралаштва, она мора тежити научном осмишљавању и усмеравању своје праксе. Такво присуство научне мисли постаје нужна претпоставка успешног остваривања самозаштитне функције друштва.

За успешно сузбијање негативних појава и утицаја у свим областима живота, нужно је познавати њихове етиолошке, феноменолошке и друге карактеристике, нужно је продрети сазнајно у њихове класне, идеолошке и друге детерминантне, у објективне и субјективне изворе, у елементе њихове друштвене опасности и штетности последица у датој средини. У питању је један комплекс проблема, који може бити осветљен само на основу научне анализе и примене научне методологије. Свака друштвена акција претпоставља одређено сазнање о своме предмету,

које јој служи као руководиоца оријентација у пракси, уколико се желе избећи стихијски процеси и њихове последице. Једино тако се може компетентно и квалификовано учествовати у решавању проблема, у сузбијању антисоцијалистичких појава у свим сферама живота. Конкретно речено, мере самозаштитне акције могу бити до краја успешне само ако су адекватно примењене у средини, у којој делују негативно социогени и други утицаји, што се постиже на основу резултата научних истраживања.

То значи да политика сузбијања асоцијалних и антисоцијалних понашања претпоставља и захтева коришћење савремене научне мисли и, пре свега, резултата конкретних емпиријских истраживања, који ће јој служити као основа за развијање социјалне акције против тих појава. У противном, самозаштитна активност се своди на програмерство, декларације и неизучене мере, које не могу превазићи ограниченост рутинског и позитивистичког решавања проблема. Програми самозаштитне превентивне акције, ако претендују на успех, морају бити засновани и спроводени у пракси на основу претходно извршених истраживања, те егзактно сазнатих узрока антисоцијалног понашања у датој средини. Они ће показивати утолико више успеха, уколико су научно заснованији и уколико су оријентисани на сузбијање стварних извора негативних појава и утицаја.

Осим тога, не треба испустити из вида чињеницу, да друштвена самозаштита није статичан модел једне политике и праксе, кога треба само примењивати. Она мора, напротив, да се стално развија, да усавршава, упоредо са развојем друштва, своју организацију, методе рада и функционисања, да изучава и развија своје превентивне програме, мере и акције, са тежњом да добије карактер једног развијено синхронизованог система, способног за ефикасну заштиту друштва од негативних појава, од спољних и унутрашњих покушаја подривања друштвеног система и његових вредности. Да би се то постигло, нужно је пратити унутрашња и спољна збивања, изучавати облике и изворе угрожавања, подривања и ометања нашег социјалистичког развитка. Једино тако друштвена самозаштита може остварити већу ефикасност и успешност у вршењу ове своје функције у нашем друштву.

У оквиру овог контекста проблема поставља се, као једно од посебно важних питања, праћење примене самозаштитних мера и акција и оцењивање њихове ефикасности, будући да оне могу имати друштвену вредност само ако се покажу ефикасним у оквиру праксе друштвене самозаштите. То је основно мерило њихове вредности и друштвене оправданости, које се може идентификовати једино путем емпиријских истраживања. Због тога је нужно, по нашем мишљењу, да се што пре организују таква истраживања у оквиру компетентних научних институција, која ће допринети даљем развијању друштвене самозаштите као одбрамбеног система нашег друштва.

Разуме се, овим инсистирањем на примени науке, на организовању научних истраживања и коришћењу њихових резултата, не сматрамо да самозаштитне мере и акције морају бити увек детерминисане научним ставовима и резултатима научног рада. Ако консултујемо искуство са

подручја криминалне политике, видећемо да се и ван тих оквира постигао мањи или већи успех у домену развијања кривичног законодавства, организовања и развијања система кривичних санкција, те и разних других акција на ужем и ширем плану политике сузбијања инкриминисаних и других опасних понашања. Тиме желимо само истаћи чињеницу, да примена науке и научне анализе пружа огромна преимућства и могућности за свестраније, делотворније и успешније развијање друштвене самозаштите, као концепта, политике и праксе заштите нашег самоуправног социјалистичког друштва и његових вредности.

Др Милан Милутиновић

Summary

The voluntary protection of society in theory, the policy and practice of the protection of our society and its values

Social selfprotection as a theory, politics and practise of protecting our society and its values, has a Marksistic and revolutionary tradition which leans on Marks' concept of „armed people” from the last century. Its appearance is action like in all the revolutions, as well as in ours, and its development is through the practice of self protection.

However, as a theory, politics and practice, it only appears in full volume on the grounds of our self managing socialism and originates from its social being. The goal of social protection is to protect socialist society from various forms of aggression, criminality, deviation, disorganisation, destruction and other similar conducts which aim is to imperil and thwart our self managing socialist development. As the integral part of our socialist self managing relationships, it clearly expresses a revolutionary and class essence, and through its organisation and selfprotective action in every sphere of life, it enables progressive development of society, identifying itself as its necessary and progressive component.

Résumé

L'auto-protection sociale en tant que théorie, politique et pratique de la protection de notre société et de ses valeurs

L'auto-protection sociale en tant que théorie, politique et pratique de la protection de notre société et de ses valeurs, a une tradition marxiste et révolutionnaire, qui s'appuie sur le concept de Marx du „peuple armé” du siècle dernier. Elle se manifeste en tant qu'action dans toutes les révolutions, donc dans notre révolution de même, qui est développée sur la

pratique d'auto-protection. Cependant, en tant que théorie, politique et pratique, elle apparaît dans toute son ampleur seulement sur la terrain de notre socialisme autogestionnaire et elle découle de son être social. L'auto-protection sociale se manifeste dans la protection de la société socialiste contre les différentes formes d'agression, de criminalité, de déviation, de désorganisation, de destruction et des autres comportements analogues, qui tendent à mettre en danger et troubler notre développement socialiste autogestionnaire. En tant qu partie intégrante des rapports autogestionnaires socialistes, elle exprime l'essence évidente révolutionnaire et de classe, et par son organisation et ses actions pratiques d'auto-protection dans toutes les sphères de la vie, elle assure le développement progressif de la société, en s'identifiant par là même en tant que sa composante nécessaire et progressive.